

LANDBRUGSRAADET

Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby

3. november 2004
BSN
Tlf 3339 4267
Fax 3339 4141
Bsn@landbrug.dk

Vedr. høring af udkast til bekendtgørelser om sameksistens

Plantedirektoratet har i mail af 8. oktober udsendt to udkast til bekendtgørelser til implementering af lov nr. 436 af 9. juni 2004 om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder.

Landbrugsraadet fremsender hermed bemærkninger til de to bekendtgørelser, som samtidig afgives på vegne af Brancheudvalget for Frø, Danmarks Biavlerforening, Danmarks Landbo ungdom, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Landbrug, Dansk Landbrugs Grovvarereselskab, Danske Slagterier, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, Landsforeningen Danske Maskinstationer, Landsforeningen den Lokale Andel samt Økologisk Landsforening

Generelle kommentarer

Sameksistensloven er i sin konstruktion forbilledlig, idet den beskytter de økologiske og konventionelle landmænd, som ikke ønsker at anvende GMO ved at give dem indsigtelsesret over for dyrkning inden for en afgrødespecifik afstand, samtidig med at den pålægger GM dyrkeren ansvaret for overholdelse af reglerne, og herunder for at informere naboer inden en GM afgrøde sås og et erstatningsansvar, hvis reglerne ikke er overholdt. Hvis reglerne er overholdt, så bliver økologiske og konventionelle landmænd fortsat holdt skadesløse samtidig med at GM dyrkere, der har overholdt reglerne ikke kan drages til ansvar.

Sameksistensloven er således baseret på en dialog mellem landmænd. Med udkastet til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder fastsættes der faste frister for GM dyrkerens information til andre landmænd inden for den for arten fastsatte informationsafstand. Det er organisationernes opfattelse, at der for at undgå tvivlsspørgsmål i bekendtgørelsen bør fastsættes nærmere rammer for fremsættelse af begrundede indvendinger mod dyrkning inden for den fastsatte minimumsafstand, herunder en tilbagemeldingspligt samt

frist herfor. Tilsvarende bør der som minimum i en vejledning udformes rammer for, hvordan GM dyrkeren kan opfylde sin informationsforpligtelse.

Organisationerne finder det endvidere fornuftigt, at der i udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder i paragraf 10 er indføjet en bestemmelse om, at en GM dyrker og hans konventionelle nabo kan indgå en aftale om, at de fastsatte minimum-afstande ikke overholdes.

Specifikke kommentarer til udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v.

I §1 stk. 2 bør der henvises til bilag 1 litra A om uddannelse i sameksistens ligesom der i §2 er henvist til bilag 1 litra B.

I § 2 bør "...den, der som ansat på en maskinstation ..." ændres til "... den, som ejer eller er ansat på en maskinstation....".

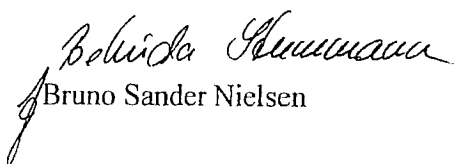
§ 11 bør omformuleres, så GM-landmanden ikke behøver se maskinstationsejerens "GM-kørekort". Følgende ordlyd foreslås: "Dyrkere af genetisk modificerede afgrøder har pligt til inden håndtering eller transport at informere maskinstationer, transportvirksomheder eller andre, der på dyrkerens vegne håndterer eller transporterer om, at det er genetisk modificerede afgrøder".

I bilag 2 I. Majs litra C. Håndtering af udsæd og høstede afgrøder ændres der i forbindelse med maskinfællesskab fra "Rengøring før brug" til "Rengøring før brug i konventionelle eller økologiske afgrøder efter høst af GM afgrøder".

I skemaerne i bilag 2 om bederoer bør "Frøavl" ændres til "mellem marker med frøavl". Den samme ændring bør endvidere gøres i bilag 1 i kompensationsbekendtgørelsen.

Endelig bør der være bestemmelser om overdækning af køretøjer ved transport, hvor det er relevant.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen

København den 3. november 2004

Udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder

Vi er en organisation af internationale biotekselskaber – Agricultural Biotechnology in Europe – der er repræsenteret i Danmark (se www.biotekcenter.dk). Medlemmerne som består af Bayer CropScience, Syngenta, Monsanto, Plant Science Sweden, DuPont, Swalöf Weibull, har udviklet hovedparten af de genmodificerede afgrøder, der skal underlægges den danske lovgivning. Vi er derfor glade for at få mulighed for at kommentere bekendtgørelserne, og håber at vores kommentarer vil blive anvendt i det videre lov arbejde.

Generelle kommentarer

Først og fremmest er det positivt, at Danmark tager initiativ til at drive dette meget vigtige emne om sameksistens og erstatningsspørgsmål, der gør, at landmænd, industri og forbrugere kan acceptere dyrkningen af genmodificerede afgrøder, og at vi kan komme i gang med at gøre os nogle erfaringer med dyrkning af GM-afgrøder i Danmark.

Men generelt mener vi, at lovforslagets diskrimination og bureaukratiseringen af potentielle landmænd, der ønsker at dyrke GM-afgrøder, er ude af proportioner med risikoen for spredning af pollen eller frø over de fastsatte grænseværdier. Se netop offentliggjort rapport om erfaringer med sameksistens i Europa og Amerika fra det engelske landbrugs analysebureau PG economics på www.pgeconomics.co.uk

Vi er bekymrede for, at de omfattende krav vil afholde de fleste landmænd fra at anvende en ny teknologi, der ellers vil være til gavn både for landbruget og for samfundet. Konkret er det dokumenteret, at genmodificerede afgrøder generelt:

- forbedrer effektiviteten i landbruget og landmændenes økonomi
- reducerer inputfaktorer som pesticider og energiforbrug
- forbedrer afgrødekvaliteten.

Specifikke kommentarer

§ 2 Det fremgår ikke klart om GMO-dyrkeren har ansvaret for sikre at næste led – f.eks. transportøren – har fået den undervisning som loven kræver. ABE mener ikke, at det er et ansvar man med rimelighed kan pålægge GM-dyrkeren. Det bør derfor præciseres, at det er transportøren, der har ansvaret for at de ansatte, har gennemgået de krævede uddannelser.

§ 7 Samme som kommentar under § 2. Det er ikke rimeligt, hvis GM-dyrkeren pålægges ansvaret for at sikre, at aftageren af afgrøden har den krævede uddannelse. Det bør præciseres at det er

aftageren af produktet, der har ansvaret for den korrekte uddannelse og at GMO dyrkeren ikke kan stilles til ansvar, hvis det ikke er tilfældet.

§ 15 Pligten til at informere og indgå i dialog med nabolandmanden, kan ikke med rimelighed kun pålægges GM-landmanden. Der er i ligeså høj krav behov for at klarlægge, hvordan ikke GMO-dyrkeren skal indgå i dialogen herunder krav og pligt til rettidig tilbagemelding. Derfor anbefales det der fastsættes en præcis og rimelig procedure for en tovejs kommunikation.

For at sikre den nødvendige klarhed, er der behov for at fastsætte i hvilken form den generelle information til naboerne skal udmøntes. F.eks. om informationen skal foregå mundtligt, skriftligt og i hvilken form, opslag på lokale samlingssteder, annoncer osv. Derfor anbefales det, at der fastsættes en præcis og rimelig procedure for, hvordan den generelle information til de omkringliggende naboer skal foregå.

De fleste landmænd har ikke taget endelig stilling til markplaner den 1. februar. Derfor foreslås det at naboen informeres samtidig med, at myndighederne informeres den 21. april jvf. § 18. Det vil betyde større fleksibilitet og mindre bureaukrati for landmændene.

§ 24 At informere via internettet om hvor markerne fysisk er placeret, indbyder til vandalisme. Vandalisme af GM-afgrøder er et meget udbredt og bekosteligt problem både for virksomheder og offentlige forskningsinstitutioner, og kan nu også blive det for den enkelte landmand. ABE vil derfor anbefale, at for at komme ind på den aktuelle hjemmeside, skal man være i besiddelse af et password, som kun er udstedt til dem, som behøver informationen.

§ 25 Informationen bør igen være på en "need-to-know" basis for at modvirke repressalier eller vandalisme.

Bilag 2

For alle tre afgrøder, er der ikke overensstemmelse mellem dyrkningsafstande og afstandsgrenser indenfor hvilke, at naboen skal informeres. Det formodes, at dyrkningsafstanden er fastsat således at krydsbestøvning undgås - oven i købet med tillæg af en betydelig sikkerhedsmargen. Det forekommer derfor ulogisk og inkonsekvent, at fastsætte større afstandsgrenser i forbindelse med informering af naboen.

I. Majs

Vi er bekendt med at afstandskravet på 200 m. er forudsat i sameksistensloven og blot udmøntes i denne bekendtgørelse. Det ændrer imidlertid ikke ved, at et afstandskrav på 200 m. langt fra kan begrundes i den videnskabelige dokumentation. Markstudier viser at majs pollen maksimalt spredes omkring 100 m. og den potentielle krydsbestøvning sker inden for ca. 20 m. fra den pollenspredende afgrøde (se venligst bilag 1 med kildehenvisninger til studier).

En afstandsgrense på 25 m. eller evt. en bufferzone bestående af 6 rækker med konventionel majs, vil være tilstrækkeligt til at overholde den fastsatte grænseværdi på 0,9 % - også under hensyntagen til forsigtighedsprincippet.

II. Bederoe

C. Håndtering af spildplanter, udsæd og høstede afgrøder

Det fremgår, at bekæmpning af stokløbere, skal ske på marken og de omkringliggende arealer. Her bør der præciseres, hvad der menes med omkringliggende arealer for ikke at skabe unødigt tvivl. ABE foreslår, at der fastsættes en omkreds på 50 m. rundt om marken med GM-afgrøder, hvor der skal bekæmpes stokløbere.

III Kartoffel

Kartoffel formerer sig ikke gennem frøspredning, men gennem knoldene. Derfor har pollenspredning meget ringe betydning i forbindelse med kartoffeldyrkning. Spredning gennem knoldene ses meget sjældent, fordi evt. tilbageblevne kartoffelknolde fryser væk, og fordi at kartofflen hovedsageligt er selvbefrugter. En 20 m. afstandsgrense inkluderer derfor en unødvendig stor sikkerhedsmargen. Certificeret frø fra kartoffel kræver en afstand på 5 m., og har hidtil virket effektivt. Derfor bør afstandsgrensen for GM-kartofler også være 5 m.

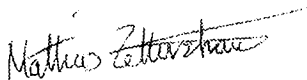
Bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale

Det er godt og rimeligt, at bevisbyrden ligger på den landmand, som hævder at han har lidt et økonomisk tab, og at den økonomiske kompensation er baseret på størrelsen af det dokumenterede økonomiske tab.

I bilag 1 fremgår det, at afstanden indenfor hvilke, der kan søges kompensation ikke er i overensstemmelse med de dyrkningsafstande som fremgår af bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøders bilag 2. Disse dyrkningsafstande er fastsat ud fra en faglig vurdering af spredningsmuligheder med en tillægsafstand af hensyn til forsigtighedsprincippet. Det er derfor ikke rimeligt eller fagligt begrundet, at der i bilag 1 lægges en ekstra afstand oveni.

Med venlig hilsen

På vegne af ABE, Mattias Zetterstrand

Bilag 1 – Kildehenvisninger til studier om spredningsafstande af majs pollen

- APROSE (2004) Analytical survey of 14 commercial Bt fields in 2003 by Monsanto, Nickersons and Pioneer Hi-Bred International, presented to the Spanish Bio-Vigilance Commission, unpublished
- Bateman, A. J. (1947) Contamination of seed crops — II. Wind pollination. *Heredity* 1: 235-246.
- Balthazar & Schoper (2002) Crop to crop gene flow: dispersals of transgenes in maize: proceedings of the 7th symposium on biosafety of GMOs, cited in Henry et al
- Benetrix F & Bloc D (2003) Mais OGM et non OGM possible coexistence. *Perspectives Agricoles* No 294
- Burris J.S. (2003) Adventitious pollen intrusion into hybrid maize seed production fields. American Seed Trade Association
- DEFRA (2003) Review of knowledge of the potential impact of GMOs on organic farming. http://www2.defra.gov.uk/research/project_data/More.asp?I=OF0193&SCOPE=1&M=CFO&V=JIC&Lvl=0&Cat1=&Cat2=&Cat3=&Cat4=&Cat5= (accessed October 2004)
- Eastman K & Sweet J (2002) Genetically modified organisms (GMOs): The significance of gene flow through pollen transfer. A review and interpretation of published literature and recent/current, European Environment Agency, ISBN 92 9167 4117
- Emberlin, J., Adams-Groom, B. & Tidmarsh, J. (1999) The dispersal of maize (*Zea mays*) pollen. A report commissioned by the Soil Association: National Pollen Research Unit, University College Worcester, UK.
<http://www.soilassociation.org/web/sa/saweb.nsf/b0062cf005bc02c180256a6b003d987f/80256ad800554549802568660075e5b4!OpenDocument&Highlight=2,Treu> (accessed October 2004)
- Foueilassar X & Fabie A (2003) Waxy maize production, an experiment evaluating coexistence of GM and conventional maize, ARVALIS, France
- Henry C et al (2003) Farm scale evaluations of GM crops: monitoring gene flow from GM crops to non GM equivalents in the vicinity: part one forage maize, DEFRA report EPG/1/5/138
- Ingram J (2000) Review of the use of separation distances between GM and other crops, MAFF research project, RG0123
- Jones, M. D. & Brooks, J. S. (1952) Effect of tree barriers on outcrossing in corn. Oklahoma Agricultural Experimental Station, Technical Bulletin No. T-45.
- Jurgenheimer R (1976) in *Corn improvement, seed production and uses*, Wiley Interscience, cited in Henry et al (2003)
- Klein, E. K., Laredo, C. & Lavigne, C. Estimation of pollen dispersal function from field experiments, cited in Eastham K & Sweet J (2002)

- Ma B et al (2004) Crop ecology, management & quality: extent of cross-fertilisation in maize by pollen from neighbouring transgenic hybrids, *Crop Science* 44, 1273-1284, Crop Science Society of America, USA
- Mele E et al (2004) First results of co-existence study: *European Biotechnology Science & Industry News* No 4, vol 3
- Messean, A. (1999) Impact du developement des plantes transgeniques dans les systemes de culture: rapport final. Dossier No. 96/15- B: Impact des plantes transgeniques. <http://www.acta.asso.fr/cr/cr9924.htm> (accessed October 2004)
- Meir-Bethke & Schiemann J (2003) Effect of varying distances and intervening maize fields on outcrossing rates of transgenic maize, *Proceedings of the 1st European conference on the co-existence of GM crops with conventional and organic crops*, Denmark, November 2003
- Paterniani, E. & Stort, A. C. (1974) Effective maize pollen dispersal in the field. *Euphytica* 23: 129-134.
- Pleasants, J. M., Hellmich, R. L. & Lewis, L. C. (1999) Pollen deposition on milkweed leaves under natural conditions (presentation at the Monarch Butterfly Research Symposium, Chicago, 1999).
- Salamov, A. B. (1940) About isolation in corn. *Sel. I. Sem.*, 3. (Russian translation by Michael Afanasiev in 1949).
- Sears, M. K. & Stanley-Horn, D. (2000) Impact of Bt corn pollen on monarch butterfly populations. In: Fairbairn, C., Scoles, G. & McHughen, A. (Eds.) *Proceedings of the 6th International Symposium on The Biosafety of Genetically Modified Organisms*. University Entension Press, Canada.
- Simpson, E. C., Norris, C. E., Law, J. R., Thomas, J. E. & Sweet, J. B. (1999) Gene flow in genetically modified herbicide tolerant oilseed rape (*Brassica napus*) in the UK. In: *Gene Flow and Agriculture: Relevance for Transgenic Crops*. Lutman, P. (Ed.). BCPC Symposium Proceedings No. 72.
- Treu, R. & Emberlin, J. (2000). Pollen dispersal in the crops Maize (*Zea mays*), Oil seed rape (*Brassica napus* ssp *oleifera*), Potatoes (*Solanum tuberosum*), Sugar beet (*Beta vulgaris* ssp *vulgaris*) and wheat (*Triticum aestivum*). Report for the Soil Association. <http://www.soilassociation.org/web/sa/saweb.nsf/b0062cf005bc02c180256a6b003d987f/80256ad800554549802568660075e5b4!OpenDocument&Highlight=2,Treu> (accessed October 2004)

Ninka Vedel (DEP)

Fra: Birthe Schubart (PD)**Sendt:** 1. november 2004 14:28**Til:** Svend Pedersen (PD); Karina L. Vintersborg (PD); Pernille Balslev-Erichsen (PD); Jette Petersen (DEP); Lars Hansen (DEP); Lene Broberg (DEP)**Emne:** VS: Høring vedr. gennemførelse af lov om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Judith Viking Hansen (PD) **På vegne af** KJK Postkasse**Sendt:** 1. november 2004 09:22**Til:** Birthe Schubart (PD)**Emne:** VS: Høring vedr. gennemførelse af lov om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: DK Naturfredningsforening**Sendt:** 29. oktober 2004 16:44**Til:** KJK Postkasse**Emne:** Høring vedr. gennemførelse af lov om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder

Til Birthe Schubart.

Jeg skal hermed meddele, at Danmarks Naturfredningsforening ikke har kommentarer til ovenstående, idet vi synes bekendtgørelserne på udmærket vis gennemfører lovens ånd.

Venlig hilsen Rikke Lundsgaard

Rikke Lundsgaard, Landbrugspolitisk medarbejder

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Direkte: 39 17 40 37, rl@dn.dk

Du har brug for naturen. Og den har brug for dig!**Bliv medlem af Danmarks Naturfredningsforening:**www.dn.dk/medlemskab

København, 2. november 2004

NOAHs HØRINGSSVAR TIL BEKENDTGØRELSE OM DYRKNING M.V. AF GENETISK MODIFICEREDE AFGRØDER

J.nr.: PD 0112-8

Grundlæggende mener vi, at enhver landmand og forbruger skal sikres et GMO-frit valg, uden at det skal koste ekstra for dem eller for samfundet som helhed at dyrke eller købe GMO-frit.

NOAH bifalder uddannelse og godkendelse af de avlere, der vil dyrke GMO, samt af de maskinstationer og transportvirksomheder, som fører GMO frem til første handelsled. Vi mener dog ikke, at kravene til undervisningen er tilstrækkeligt omfattende. *Risici og konsekvenser ved genetisk spredning til andre marker og til vilde planter bør være en del af undervisningen.*

NOAH kan ikke bifalde, at afstandskravene kan fraviges ved frivillige aftaler - erfaringerne med sådanne aftaler i landbruget er ikke gode. Vi bifalder derfor, at det bliver obligatorisk for GMO-landmanden at gennemgå et kursus, samt at informere naboer og samarbejdspartnere. Endelig bør der stilles krav om, at GMO-landmanden *skiltes på sin mark og ejendom* med, at der dyrkes med GMO.

Vi finder bekendtgørelsens afstandskrav og dyrkningsintervaller særdeles lempelige set i forhold til den eksisterende viden om biologisk spredning og overlevelse af frø. F.eks. er det gængs viden, at roefrø kan overleve spiredygtigt i jord i mindst 10 år. Ligeledes er stokløbere et almindeligt syn i roemarken i dag på trods af, at avleren har en egen interesse i at fjerne disse "problemroer". *Der skal tages højde for landmandens reelle (og ikke ideelle) praksis, også når det gælder GM-afgrøder.*

Heraf følger vores krav til dyrkningsintervaller:

Majs: 2 år

Bederoe: Frøavl 10 år; produktion 5 år (roefrø persistente i jord i 5-15 år)

Kartoffel: Fremavl 10 år; produktion 5 år

Krav til afstande:

Majs: 500 m (i hh.t. forsigtighedsprincippet, spredning til nabomarker og spredning under transport); "informationsafstand": 750 m.

Bederoe: Frøavl 2000 m; produktion 500 m (stokløbere og roefrøenes persistens);
"informationsafstand": 750 m.

Kartoffelfremavl: 500 m; "informationsafstand": 750 m

For insektresistente afgrøder ønsker NOAH tillige afstandskrav til områder med særlige drikkevandsinteresser. Forskere ved bl.a. KVL har advaret mod at dyrke Bt-afgrøder af hensyn til risiko for nedsvivning af Bt-toksin til grundvandet. Desuden må der for disse afgrøder være afstandskrav gældende til områder udlagt som beskyttelsesområder for prioriterede insekter, der kan skades ved at føde på sorterne.

Mht. den Roundup-resistente bederoe ønsker NOAH en afklaring af det dilemma, at hensynet til drikkevandet kræver, at sprøjtning foretages tidligt på året, mens hensynet til biodiversitet på marken kræver sprøjtning sent på året.

I forhold til kontrol af GMO-dyrkningen i Danmark, ønsker NOAH:

Stikprøvekontrol af nabomarker foretaget af staten og udført inden for sikkerhedsafstanden. Kontrollen skal betales af dyrkerne af GM-afgrøder, evt. gennem en fond. Kontrollen vil tillige give et nationalt billede af spredningsomfanget.

Derudover ønsker vi *en lignende stikprøvekontrol uden for sikkerhedsafstandene* for fremover at sikre og evaluere, om disse i praksis er tilstrækkelige. NOAH kan under ingen omstændigheder acceptere, at udgifter til påvisning af forurening i en afgrøde med genmodificeret materiale påhviler landmænd, der ikke dyrker GMO.

Det skal fremgå klart, at det er GMO-avleren, der skal dække omkostninger til kontrollen (som også vi mener bør være offentlig). Det bør ske gennem en afgift på GMO-såsæd.

HØRINGSSVAR TIL BEKENDTGØRELSE OM KOMPENSATION FOR TAB PÅ GRUND AF VISSE FOREKOMSTER AF GENETISK MODIFICERET MATERIALE

Ang. §9: NOAH finder det urimeligt, at omkostninger til prøveudtagning kan påhvile skadeanmelder i fald en GMO-forurening ikke kan påvises. *Der bør være et loft på skadeanmelders omkostninger på maksimalt 1000,- kr. Øvrige omkostninger bør afholdes af staten evt. gennem en fond.*

Ang. bilag 1: *Kompensationsafstandene skal forhøjes* svarende til de afstandskrav, som vi har nævnt i høringssvaret ovenfor.

Erstatning og kompensation i forhold til naturen

Hvem betaler, hvis der sker en genetisk forurening af naturen? – Ingen, ifølge loven og udkastet til bekendtgørelse. Men det kan koste dyrt, hvis en given GMO viser sig at være bioinvasiv, som det kendes med f.eks. bjørneklo. *NOAH mener, at udredningsgruppen og den juridiske gruppe snarest muligt skal gennemføre grundige undersøgelser af dette område, således at det kan sikres, at forurener-betaler-princippet holdes i hævd.*

Konsekvenserne for naturen kan være reversible, men også irreversible. Den usikkerhed er der ikke regnet på, idet den naturligvis ikke kan værdisættes. *Usikkerheden omkring irreversible og uforudsigelige skader bør udredningsgruppen tage stilling til.*

GMO-frit dansk landbrug?

Introduktion af GMO'er i dansk landbrug vil blive en bekostelig affære for samfundet, der skal dække omkostninger til lovgivning, kontrol, kemiske analyser, risikoforskning, monitorering, forsikringsordninger og retssager.

I debatten om GMO er almen sund fornuft forsvundet. Dansk landbrug og samfundet som helhed vil have en kolossal økonomisk fordel ved at forblive GMO-frit; dels pga. markeds-fordele, idet den globale efterspørgsel på GM-produkter er ringe, dels som følge af sparede udgifter i milliardklassen til at holde GMO adskilt fra almindelig produktion.

Endelig tyder forbrugerinteresserne klart på, at GMO-fri afgrøder og -fødevarer til stadighed vil være et betydeligt aktiv for erhvervslivet, måske endda det største, også internationalt.

Med venlig hilsen,

Magnus Falko og Bo Normander, NOAHs genteknologigruppe (Friends of the Earth Denmark)

REGERINGEN ERKENDER AT GMO-SAMEKSISTENS ER UMULIGT OG SPREDNING ER UUNDGÅELIGT

Greenpeace kommentarer til udkast til:

Bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale

Bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder

3. november 2004

Hverken bekendtgørelserne eller sameksistensloven vil beskytte GMO-frit landbrug imod biologisk spredning af GMO eller økonomisk ødelæggelse. "Kompensationsordningen" er – øjensynligt i erkendelse af at GMO-spredning er uundgåelig – designet til effektivt at afskære skadeslidte fra kompensation.

Fødevarerministeriets udredningsgruppe konstaterer i sameksistensrapporten at:

"Al erfaring viser, at dyrkning af en normal reproduktiv afgrøde i et område på sigt vil medføre en spredning til de tilsvarende afgrøder i området. Omfanget af denne spredning kan dog i varierende omfang forsinkes og reduceres ved forskellige tiltag/virkemidler"

(sameksistensrapporten s. 107). Dette faktum er ikke reflekteret i bekendtgørelserne. At sameksistensreglerne blot kan forsinke, ikke forhindre, at GMO-dyrkning uundgåeligt medfører spredning – burde resultere i en skærpet dansk indsats for at forhindre at EU godkender GMO til dyrkning.

KOMPENSATIONSORDNING INDFRIER IKKE FORMÅLET

Som det fremgår af forligsaftalen var det Folketingets hensigt med kompensationsordningen, at muliggøre erstatning til de landmænd der rammes af GMO-forurening, men som ikke kunne identificere en person der havde erstatningsansvar, mod hvem der kunne føres erstatningssag. I den foreslåede udformning er muligheden for kompensation derimod begrænset til kun at gælde de skadeslidte, der under alle omstændigheder utvivlsomt selv ville kunne vinde en erstatningssag i retten. Alle begrænsningerne umuliggør derimod at "kompensationsordningen" vil kunne anvendes af de landmænd der rammes af GMO-forurening som ikke umiddelbart kan tilskrives en nærliggende nabo.

Modsat sameksistensloven, hvor mange af de værste bestemmelser var gemt i bemærkningerne til loven, er urimelighederne lettere tilgængelige i bekendtgørelserne. Bekendtgørelsen vedrørende etablering af kompensationsordningen har endog fået den beskrivende titel: "*Bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale*" (min fremhævnings). Der er i sandhed kun tale om erstatning for "visse" typer GMO-forurening. Bekendtgørelsen om kompensationsordningen består hovedsageligt af paragraffer, der begrænser skadeslidtes adgang til kompensation.

Diagrammet herunder illustrerer de mange og urimelige betingelser der ifølge "kompensationsordningen" skal opfyldes før de GMO-fri landmænd der rammes af GMO-forurening vil kunne opnå kompensation. Denne "kompensationsordning" vil sandsynligvis ikke kun resultere i at rette skadeslidte ikke kan opnå kompensation, men formentlig endog afskrække skadeslidte fra overhovedet at ansøge om kompensation. Det direkte resultat kan kun være fordyrelser for GMO-fri producenter og forbrugere.

MISTANKE OM GMO FORURENING

Tidsrum mellem mistanke og anmeldelse
 Indenfor 14 dage   Efter 14 dage

Forureningens omfang måles med PCR-test
 Over 0,9% GMO   Under 0,9% GMO

Afstand til nærmeste GMO-mark
 Under minimums afstand + 50%   Over minimums afstand + 50%

Hvilken GMO-type er skyld i forureningen
 Samme som på nærmeste GMO mark   Anden end på nærmeste GMO mark

Hvordan er forureningen sket
 Kryds-bestøvning   Spildplanter, stokløberer, osv

I hvilken dyrkningssæson opdages GMOen
 Samme sæson   Efterfølgende sæson

har GMO-fri landmand skyld i forureningen
 U-uagtsomt   Uagtsomt

Rammebevilling, er der penge tilbage?
 Først til mølle   Sidst til mølle

DER UDBETALES "KOMPENSATION"
 Kompensationen dækker kun forskel i salgspris. Kompensationen dækker IKKE planteavlerens produktansvar overfor 2. handelsled; efterfølgende års forurening; omkostninger til oprensning; effekt på ejendomsværdi/belåningsmulighed; osv

INGEN KOMPENSATION

Alle de der ikke får kompensation må til endvidere selv betale for fornøjelsen af, at have forsøgt at anvende "kompensationsordningen": Sagsbehandling + prøvetagning + PCR-test = 3-5000kr. Med en gennemsnitlig markstørrelse i DK på under 5 hektar, udgør 4000kr ca 16% af de samlede dyrkningsomkostninger (dyrkningsomkostninger er under 5000kr/hektar for de fleste afgrøder.

Kravet om at forureningen skal være røget helt over mærkningsgrænsen på 0,9% er i strid med EU-regler. Kravet skaber desuden et uheldigt incitament for landmanden i at holde forureningen hemmelig indtil den er "stor nok" til at få erstatning

GMO-fri landmand kan per definition egentligt ikke agere uagtsomt for: "Det har været afgørende for mig, at det er GM-landmanden, som bærer byrden.... Og dem, der hellere vil være fri, kan fortsætte, som de altid har gjort. ..siger fødevareminister Mariann Fischer Boel." (www.fvm.dk).

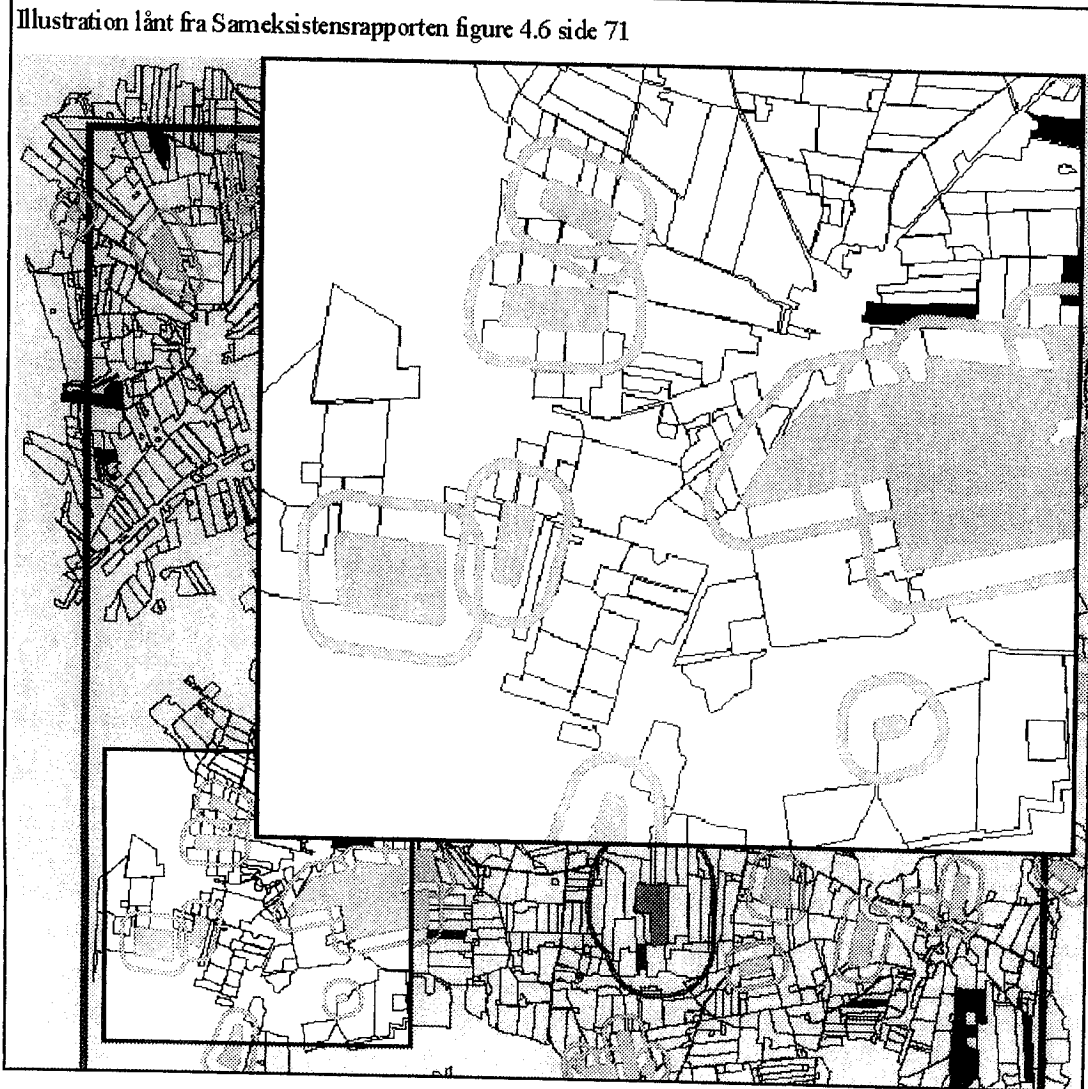
Kombinationen af alle disse betingelser gør det praktisk talt umuligt for GMO-fri landmand at få kompensation. Så reelt vil den GMO-fri planteavlens skæbne være overladt til GMO-dyrkeren.

REGERINGEN ERKENDER AT SAMEKSISTENS IKKE ER MULIGT

Hvis fødevarerministeriet vil foregive at have den fjerneste tillid til sine egne virkemidlers evne til at forhindre spredning må kompensationsordningens mange urimelige begrænsninger fjernes. I særdeleshed er det helt absurd at adgang til kompensation er begrænset til GMO-markens allernærmeste naboer (30-300m). I modsat fald kan disse begrænsninger kun forstås som en erklæring om, at regeringen – i lighed med Greenpeace – erkender, at sameksistens ikke er muligt; at spredning er uundgåelig; og at der derfor vil kunne forventes enorme erstatningskrav fra GMO-fri landbrug.

Den foreslåede ”kompensationsordnings” absurditet kan bedst illustreres ved figuren herunder. Hvis der dyrkes GMO på de blåfarvede marker, angiver den hvide bræmme rundt om GMO-markerne den separationsafstand (200m for majs, 50m for roer og 20m for kartofler) hvor der ikke må dyrkes GMO-fri afgrøder. Hele det areal der dækkes af fødevarerministeriets ”kompensationsordning” er markeret af det areal, der dækkes af den tyndere blå bræmme (tykkelsen = 50% af den hvide bræmme (=hhv. 100m, 25m og 10m)). En så snævert begrænset ”kompensationsordning” har ikke den ringeste værdi for de GMO-fri landbrug. Det må således konkluderes fra ”kompensationsordnings” rige indhold af fuldstændigt absurde begrænsninger, at fødevarerministeriet erkender at GMO-forurening er uundgåeligt og at omkostningerne til kompensation derfor er potentielt uendelige. De absurde begrænsninger på adgang til kompensation, kan kun forstås som regeringens bevidste forsøg på, at lade de skadeslidte GMO-fri landmænd i stikken.

Illustration lånt fra Sameksistensrapporten figure 4.6 side 71

ULOVLIG FORTOLKNING AF 0,9%-GRÆNSEN SOM "TÆRSKELVÆRDI"

Det er i direkte strid med artiklerne 12 og 24 i forordningen om GMO fødevarer og foder (1829/2003) og artikel 4 i sporings og mærkningsforordningen (1930/2003). Her fastsættes det, at produkter der indeholder under 0,9% GMO fritages for mærknings og sporingskravet, men at 0,9%-grænsen KUN gælder hvis producenten kan bevise, at forureningen er "adventitious or technically unavoidable". Denne specifikke betingelse ignoreres simpelthen i sameksistensloven og i betænkningerne. I stedet fortolkes 0,9% grænsen uberettiget som "en tærskelværdi". Ifølge sameksistensreglerne reageres der derfor overhovedet ikke før GMO-forureningen overstiger 0,9%. Den forurening der måtte opstå, selv hvis det i starten er under 0,9% vil derfor ikke kunne betragtes som værende "adventitious or technically unavoidable". Beslutningen om ikke at gribe ind før forureningen overstiger 0,9% underminerer således de GMO-fri producenters ret til at fritage produkter med GMO-indhold under 0,9% fra mærkning og sporing. Virkemidler bør straks skærpes hvis/når der konstateres forurening over 0,1%; der bør etableres plan for efterfølgende oprensning; og kompensationsordningen bør også gælde for forurening under 0,9% (dvs §2 i bekendtgørelsen bør slettes)

URIMELIGT SNÆVER INFORMATIONSPLIGT

I betragtning af, at end ikke fødevarerministeriet syntes at have tiltro til, at lovens spredningsbegrænsende virkemidler vil kunne forhindre GMO-forurening (jf. kompensationsordningens mange begrænsninger), er det helt urimeligt at informationspligten i bekendtgørelsens §15 begrænses til kun at omfatte de naboer der bor indenfor den snævre afstand der dækkes af "kompensationsordningen". Denne begrænsning i informationspligten vil forhindre omkringliggende landmænd (udenfor den snævre 30-300m zone) i, at gøre egne foranstaltninger for at beskytte sig mod GMO-forurening (her tænkes særligt på at GMO-fri landmænd skal have mulighed for at ændre i sædskiftet, så de undgår afgrøder beslægtet med nærliggende GMO-afgrøde, snarere end at forlade sig på at fødevarerministeriets virkemidler virker).

Den urimeligt snævre informationspligt er endvidere i strid med forligsaftalen:

"Forligspartierne lægger vægt på, at dyrkningen af genetisk modificerede afgrøder i Danmark finder sted i fuld åbenhed.

Oplysninger om dyrkning og kontrolresultater offentliggøres med fokus på brugervenlighed og tilgængelighed. Offentliggørelsen finder sted på internettet via Plantedirektoratets hjemmeside." (forligsteksten 25. maj 2004).

Da information om hvor GMO dyrkning foregår jf. Kommissionens henstilling om sameksistens juli 2003, alligevel skal være tilgængelig for offentligheden i form af GPS/GIS kort på Internettet, er det helt uforklarligt, at fødevarerministeriet med §15 alligevel forsøger at indskrænke informationspligten. For at den påkrævede information faktisk skal kunne anvendes af GMO-fri landbrugere til at ændre i det planlagte sædskifte, bør det naturligvis også klart fremgå af bekendtgørelsen at informationen om hvor der vil blive dyrket GMO bør være til rådighed i god tid inden der indkøbes såsæd til næste dyrknings sæson.

KOMPENSATION SKAL IKKE VÆRE ANSVARSFORFLYGTIGELSE

I § 12 i bekendtgørelsen om kompensationsordningen står der at Plantedirektoratet, efter der udbetales compensation, indtræder i den "eventuelle" erstatningssag mod skadevolder. Ifølge forligsaftalen fremgår det ellers klart at:

"Plantedirektoratet vil altid søge at inddrive udbetalte kompensationsbeløb hos skadevolderne." (forligsteksten 25. maj 2004, vores fremhævning). Hvis kompensationsbeløbet ikke altid søges inddrevet hos skadevolder vil det betyde at

kompensationsordningen bliver en sovepude der resulterer i at GMO-dyrkere ikke tager deres ansvar alvorligt (hvilket givet fraværet af afskrækkende sanktioner i bekendtgørelserne allerede er en betydelig risiko).

KRAVET OM BRUG AF REN SÅSÆD ER FORSVUNDET

Den eneste fornuftige begrænsning i GMO-fri landbrugerens ret til kompensation, der blev indført med sameksistensloven var kravet om at der som betingelse for kompensation skulle være brugt GMO-fri såsæd. Dette vigtige krav genfindes desværre ikke i bekendtgørelserne. *"Kompensationen kan efter stk. 5 nedsættes, eller efter omstændighederne helt bortfalde, såfremt jordbrugeren ved sin adfærd har vanskeliggjort regresadgangen jf. § 8. Dette kan jordbrugeren gøre uagtsomt eller forsætligt, eksempelvis ved at anvende redskaber fra en dyrker af genetisk modificerede afgrøder, ved ikke at anvende GMO-fri udsæd,..."* (Vores fremhævning, citeret fra udkast til lovforslag dateret Februar 2004, side 18 under bemærkninger til §7 om Kompensationsordning og bidragspligt). Dette – den eneste fornuftige begrænsning i GMO-fri landmænds adgang til kompensation – er helt forsvundet i bekendtgørelsen

SAMMENFATNING

- I stedet for at gribe ind så snart der registreres GMO forurening fastsættes det i bekendtgørelsen, at der først gribes ind når forureningen overskrider 0,9% (ulovligt jvf. Forordningerne om GMO-fødevarer og foder 1829/2003 og om sporing og mærkning 1830/2003)
- Loven bør sikre etablering af GMO-fri zoner (jvf. Kommissionens henstilling juli 2003)
- Fuld offentlig adgang til information om hvor GMO dyrkes (jvf. Kommissionens henstilling og jvf. forliget om sameksistensloven 25. maj 2004)
- Information om beliggenhed af GMO-marker bør være registreret elektronisk på GPS/GIS kort og være tilgængeligt på Internettet (jvf. Kommissionens henstilling og jvf. Folketingsforlig om sameksistensloven 25. maj 2004)
- Etablering af afskrækkende bøder særligt for de virkemidler det er svært at føre kontrol med (jvf. forliget om sameksistensloven 25. maj 2004)
- Kompensationsordning bør udvides til at dække alle meromkostninger for GMO-frit landbrug (tidsforbrug, sagsomkostninger, oprensning, effekt på ejendomsværdi (og deraf følgende effekt på lånemuligheder), erstatningssager fra senere handelsled, osv.)
- Offentlige/rekreative arealer bør indgå
- Ændringer i kompensationsordningens betingelser så ordningen kan efterkomme sit formål, nemlig at sørge for kompensation i situationer hvor GMO-forurening opstår uden at det er nogens skyld. Netop da udredningsgruppen fra start har erkendt, at virkemidlerne ikke vil kunne forhindre spredning, er der, hvis staten/EU beslutter at tillade GMO-dyrkning, en forpligtelse til netop at dække tab forårsaget af denne forudsigelige og uundgåelige spredning. I sin nuværende form har kompensationsordningen omvendt afskrækkende effekt. Kompensationsordningen bør derfor IKKE indeholde betingelser om:
  - Afstandsgrænser (og dermed heller ikke krav om at samme type GMO skal kunne genfindes hos nabo)
  - Tidsbegrænsning/samme dyrknings sæson
  - At forurening skal være sket ved bestøvning
- Greenpeace tilslutter sig at der bør være krav om hurtig anmeldelse. Indenfor 14 dage er naturligvis helt urimeligt, men chancen for effektiv oprensning øges ved hurtig reaktion.

GREENPEACE

- kravet om at man skal have benyttet GMO-frit såsæd for at kunne få erstatning bør medtages i betænkningen (som det allerede var i sameksistensloven).
- For at opnå samfundsmæssigt mest hensigtsmæssig beslutning bør kompensationsordningen finansieres af de (sorts-ejeren), der med henblik på fortjeneste påfører andre erhvervsdrivende disse negative eksternaliteter/omkostninger ved at markedsføre GMO. Altså etablering af produktansvar eller afgift på GMO-såsæd, så erstatning ikke i fremtiden skal afholdes af promillemidlerne.

Med venlig hilsen

Dan Belusa
Greenpeace
Tlf.: 3393 8660
Mobil: 5132 7911
mail dan.belusa@nordic.greenpeace.org

Biodynamisk Forbrugersammenslutning

Plantedirektoratet
Kontor for jura og kommunikation
Skovbrynet 20
2800 Lyngby

2-11-2004

Høringsvar om forslag til GMO-bekendtgørelse og erstatning

J.nr. PD 0112-8

14-1-2004 indsendte vi vores høringssvar om GMO-dyrkning, j.nr. 2003-4129-0010 til Fødevarerministeriet. Det glæder os, at en del af vore forslag er blevet taget til følge, men desværre er flere emner ikke blevet imødekommet.

Mange forsøg viser, at GMO-foder er dårligt. Bondens køer i Hessen døde af GMO-Bt-majs. Rotte- og museforsøg viser, at dyrene mistrives. De danske GMO-roer i Foulumforsøget viste, at GMO-roerne var af ringe kvalitet – de rådnede allerede i januar, mod normale roer i maj-juni.

Det endelige bevis på GMO-majs' forringede kvalitet blev påvist naturvidenskabeligt ved en doktorafhandling på Kassel Universitet, hvor de biobilledmæssige metoder viste, at GMO-majs havde langt dårligere billeddannende evner end den tilsvarende alm. majs.

Disse billedmetoder er også anerkendt ved 2 Ph-d-afhandlinger på Landbohøjskolen. Vi finder, at det er uforsvarligt at dyrke GMO-planter, når der foreligger sådanne naturvidenskabelige beviser.

10-5-2003 blev der i London afholdt en konference om GMO af et uafhængigt panel af videnskabsfolk. Den 30 sideres rapport (kan sendes på mail på tysk, ses på eng. på www.indsp.org) er chokerende læsning. En lang række foruroligende egenskaber listes op, herunder at GMO-planter er instabile – ændrer sig, overføres til ukrudt, kan passere uskadt gennem dyrs tarme, pollen inficerer mulden m.m.m.

Da der her ønskes tilladelse til GMO-kartofler, skal det nævnes, at bier er døde af pollen fra GMO-kartofler.

Der er således muligheder nok for store omfattende problemer, som vil kunne løbe op i milliarder. Forslagets erstatninger er i den sammenhæng værdiløse, fx begrænset af, hvad der er afsat i Finansloven. Og hvorfor skal forurenere/brugeren af GMO ikke betale alle omkostninger? Det er uetisk, at det hovedsageligt skal ske via skatterne fra borgere, som for de fleste ikke ønsker GMO. Erstatningen er begrænset til forskellen mellem GMO-produktet og tilsvarende ikke-GMO. Erstatninger går kun til 1. handelsled. Der kan komme omfattende skader på mange andre måder i samfundet. Den foreslåede erstatning er i sit princip værdiløs.

Sameksistens er en illusion. Efter 100 år eller måske 10 år er det spredt vidt om i naturen.

Den nævnte afgift for GMO-dyrkeren på 100 kr./ha kunne lige så vel hedde 1 kr. 100 kr. batter ingen steder i forhold til kontrolomkostninger m.m. Alene i kontrol talte loven om mange millioner (budgettet side 11 i bemærkninger til loven). Vi vil igen præcisere, at bemærkningerne side 13 om ingen sundhedsrisiko er imod både iagttagelser og naturvidenskabelige undersøgelser.

Kompensation:

§4, stk. 2 fastsætter 14 dages frist. En helt urimelig kort betænkningstid. Ens advokat kan fx være på ferie eller hårdt belastet af en anden sag.

§13 nævner, at der ingen adm. appelret er. Urimeligt at en dyr retssag skal være eneste udvej. Ligeledes urimeligt, at der kun er 4 ugers betænkningstid for en retssag eller ej.

Erfaringer.

Det skal nævnes, at den tyske bonde, hvis køer døde af Bt-majs, nu flere år efter dyrkningen har problemer med den efterfølgende afgræsning, som giver gener for køerne og gården. Denne bonde Gottfried Glöckner har tlf. 0049-6036 9801 40 (fax - - - 42)

Med venlig hilsen og p f v

Lars Mikkelsen, cand.polyt.
Toftvænget 30
3320 Skævinge
4828 8700
lars.thomsen.mikkelsen@get2net.dk

Merkur Banks giro-nr. 818 2027, VIGTIGT at huske vores kt.nr. 8401-110 7442

Plantedirektoratet
Kontor for Jura og Kommunikation
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby

15-10-2004

Vedr.: Høring over gennemførelse af lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder

Med e-mail af 8. oktober 2004 har Plantedirektoratet fremsendt ovennævnte materiale, idet man anmoder om Skovforeningens eventuelle kommentarer hertil senest den 3. november.

Med skrivelse af 20. januar 2004 kommenterede Skovforeningen udkast til forslag til lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder, og heri gjorde foreningen opmærksom på, at der ikke var taget højde for en eventuel godkendelse af flerårige afgrøder som f.eks. træer og herunder juletræer i kort omdrift.

Omdriftsalderen for disse flerårige afgrøder samt produkter heraf gør, at bestemmelserne i lovforslaget ikke er tilrettet hertil. Da lovforslaget ikke forinden vedtagelsen i Folketinget blev tilrettet, så bestemmelserne kan anvendes på flerårige afgrøder, fører dette til, at bekendtgørelsesudkastene heller ikke kan anvendes herpå.

Uden at gennemgå bekendtgørelsesudkastene i detaljer, da de flerårige produkter og afgrøder alligevel ikke er omfattet, skal Skovforeningen dog tillade sig at pege på følgende forhold, der endnu ikke er taget højde for i relation hertil:

- Der tales om udsæd/frø og vegetativt formeringsmateriale. Dette tager ikke højde for bl.a. udplantningsplanter, der er opstået ved kønnet formering af GMO-materiale
- Hvad med aftaler om nærmere afstand end minimumsafstandene, hvis der er tale om flerårige afgrøder samt ejerskifte i perioden o.l.?
- I forbindelse med indberetning af marker tales der om markbloksnumre. Hvad med arealer beliggende i skov, hvor der ikke findes markbloksnumre ?

- Bør afgiften på 100 kr fastsættes i bekendtgørelse eller skal beløbet kunne ændres efter behov ved særskilt bekendtgørelse ?
- I forbindelse med kontrol fastsættes der regler om, at Plantedirektoratet kan udtage prøver *hos dyrkere* af GMO. Hvad med prøver hos andre ved mistanke om dyrkning af GMO hér ?
- I forbindelse med bilag 1, der fastsætter kravene til undervisning, bør man medtage også flerårige planter, da man vel ikke forventer at allerede godkendte producenter skal deltage i nye kurser, blot fordi der måtte blive godkendt flerårige GMO'er
- Afstandskravene tager ikke højde for, at naboen måske efterfølgende inddrager arealer, der måtte ligge nærmere naboskel i driften med de pågældende afgrøder, hvorved afstanden til naboens GMO bliver mindre. Skal der være tale om afstand til skel med mindre der foreligger en aftale med naboen om det modsatte ?
- Heller ikke i bekendtgørelsesudkastet om compensation er der taget højde for flerårige afgrøder, hverken i skadekategori eller i de tidsmæssige krav.

Med venlig hilsen
DANSK SKOVFORENING

Hans M. Hedegaard

Fødevareministeriet
Udviklings- og Forskningskontoret
Att. : Tenna Schaldemose
E-mail: tes@dfef.dk

3. november 2004
miljø JLL/cc

**Vedrørende høring over gennemførelse af lov om dyrkning mv. Af
genetisk modificerede afgrøder (GMO-bekendtgørelser) –
J.nr.: 3501-x-03-21**

Specialarbejderforbundet har modtaget ovennævnte til høring og skal hermed meddele, at vi kan støtte det forslåede indhold i bekendtgørelserne.

Venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen

Advokatrådet

Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

DATO: 01-11-2004
J.NR.: 04-012902-04-2220
REF.: rgr

Høring over gennemførelse af lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder

Ved e-mail af 8. oktober 2004 har Plantedirektoratet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til til udkast til 2 bekendtgørelser om dyrkning af og kompensation vedrørende GMO'er.

Udkastene har været forelagt Advokatrådets udvalg for offentlig ret, og idet det bemærkes, at forhold allerede omfattet af de bagvedliggende love er betragtet som givne, er Advokatrådets bemærkninger er herefter følgende:

Udkast til bekendtgørelse om dyrkning mv. af genetisk modificerede afgrøder indeholder i § 23, stk. 2, 1. pkt. en bestemmelse om udgifter knyttet til påbud/forbud. Det er uklart, om de udgifter, bestemmelsens 1. pkt. omfatter, knytter sig til meddelelsen af påbudet/forbudet eller til opfyldelsen heraf. Hvis det første er hensigten, bør det præciseres. Er det sidste tilfældet, synes bestemmelsen overflødig.

Med venlig hilsen

Steffen Pihlblad

Danske Speditører – Høring over gennemførelse af lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder.

Danske Speditører har modtaget Høring over gennemførelse af lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder.

Det er foreningens vurdering, at ovennævnte lovforslag vil have megen ringe indflydelse for speditørvirksomheder, da transportrelevansen i det pågældende forslag alene henvender sig til transportvirksomheder, som håndterer genetisk modificeret materiale frem til **første handelsled**, og således især henvender sig til vognmandserhvervet og ikke den transportformidlende del af transportbranchen.

Foreningen har som branche alene det forbehold i forbindelse med lovgivningsarbejdet, at der tages højde for uddannelsesniveaueets etablering på et så lempeligt grundlag som muligt, så det tilsikres, at der ikke iværksættes foranstaltninger for transportbranchen, der er til unødige gene i forhold til det generelle transportbillede.

18. november 2004
Direktør Torben Holm
Uddannelseschef Lisbeth Olesen Pflug

Plantedirektoratet, Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri (14 55 17 78)
Skovbrynet 20
2800 Lyngby

Sendt til: KJK@pdir.dk

29. oktober 2004

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2004-122-0144
Sagsbehandler
Jakob Gøtze
Pedersen
Direkte 3319 3227

Vedrørende høring om udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder

Ved e-post af 8. oktober 2004 har Plantedirektoratet anmodet om Datatilsynets bemærkninger til det fremsendte udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder.

I den anledning skal Datatilsynet udtale følgende:

1. Persondataloven¹ gælder ifølge lovens § 1, stk. 1, for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling, og for ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register.

Personoplysninger er i persondatalovens § 3, nr. 1, defineret som enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person.

Det indebærer, at oplysninger om juridiske personer, såsom aktieselskaber, anpartsselskaber m.v., falder uden for lovens almindelige regulering. Derimod er oplysninger om enkeltmandsejede virksomheder omfattet af definitionen. Det samme gælder interessentskaber i det omfang, interessenterne er fysiske personer.

I det omfang lovforslaget indebærer, at der foretages elektronisk behandling af personoplysninger eller ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, er behandlingen således omfattet af persondataloven.

2. I henhold til bekendtgørelsens § 24 skal oplysninger om placering m.v. af marker dyrket med genetisk modificerede afgrøder offentliggøres på plantedirektoratets hjemmeside www.pdir.dk. Endvidere fremgår det af bekendtgørelsens § 25, at Plantedirektoratets og fødevarerregionernes kontrol- og analyseresultater offentliggøres.

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger

3. Persondataloven sonderer mellem forskellige kategorier af oplysninger. Følsomme oplysninger, andre følsomme oplysninger og almindelige oplysninger. Der er forskellige behandlingsregler alt afhængig af, hvilken kategori af oplysninger der er tale om.

Behandling – herunder videregivelse i form af offentliggørelse - kan efter reglerne i § 6, stk. 1, bl.a. ske, hvis den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke hertil, jf. § 6, stk. 1, nr. 1. Herudover kan oplysninger behandles i medfør af § 6, stk. 1, nr. 3, hvis behandlingen er nødvendig for at overholde en retlig forpligtigelse, som påhviler den dataansvarlige, eller efter § 6, stk. 1, nr. 6, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt. Endelig kan oplysninger behandles efter § 6, stk. 1, nr. 7, hvis det efter en konkret vurdering anses nødvendigt for at forfølge en berettiget interesse og hensynet til den registrerede ikke overstiger denne interesse.

Datatilsynet forudsætter, at der kun vil blive givet offentlig adgang i det omfang dette er muligt efter persondataloven. Der vil efter Datatilsynets opfattelse ikke kunne fastsættes regler om offentliggørelse af følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 og 8 eller personnumre omfattet af lovens § 11.

4. Datatilsynet skal for en god ordens skyld henlede opmærksomheden på persondatalovens § 5, stk. 4, hvoraf følger, at behandling af oplysninger skal tilrettelægges således, at der foretages fornøden ajourføring af oplysningerne. Der skal endvidere foretages den fornødne kontrol for at sikre, at der ikke behandles urigtige eller vildledende oplysninger. Oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende, skal snarest muligt slettes eller berigtiges.

5. Det følger endvidere af lovens § 37, stk. 1, at den dataansvarlige skal berigtige, slette eller blokere oplysninger, der viser sig at være urigtige eller vildledende eller på lignende måde er behandlet i strid med lov eller bestemmelser udstedt i medfør af lov, hvis en registreret person fremsætter anmodning herom.

Endvidere følger det af § 37, stk. 2, at den dataansvarlige, hvis en registreret person fremsætter anmodning herom, skal underrette den tredjemand, hvortil oplysninger er videregivet, om, at de videregivne oplysninger er berigtiget, slettet eller blokeret. Dette gælder dog ikke, hvis underretningen viser sig umulig eller uforholdsmæssig vanskelig.

6. Datatilsynet forudsætter, at Plantedirektoratet iagttager persondatalovens § 5, stk. 4, og § 37.

Datatilsynet har ikke i øvrigt bemærkninger til det modtagne lovforslag.

Med venlig hilsen

Jakob Gøtze Pedersen

Plantedirektoratet, Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri (14 55 17 78)
Skovbrynet 20
2800 Lyngby

Sendt til: KJK@pdir.dk

29. oktober 2004

Vedrørende høring om udkast til bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificerede materiale

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

Datatilsynet har modtaget Plantedirektoratets e-post af 8. oktober 2004 med bilag, hvori Plantedirektoratet anmoder Datatilsynet om eventuelle bemærkninger til ovennævnte udkast.

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

Datatilsynet skal i den anledning bemærke, at tilsynet forudsætter, at persondataloven¹ iagttages.

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

Udkastet giver ikke Datatilsynet anledning til yderligere bemærkninger.

Med venlig hilsen

J.nr. 2004-122-0145
Sagsbehandler
Jakob Gøtze
Pedersen
Direkte 3319 3227

Jakob Gøtze Pedersen

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger

Domstolsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Lyngby

Administrationskontoret
St. Kongensgade 1-3, 4.sal
1264 København K
Tlf. 70 10 33 22
Fax 70 10 44 55
post@domstolsstyrelsen.dk
CVR nr. 21-65-95-09

HSC10011/Sagsbeh. HSC
J.nr. 4104-2004-20.1
Vedr. PD 0112-8

1. november 2004

Dyrkning af genetisk modificerede afgrøder

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har ved e-mail af 8. oktober 2004 anmodet Domstolsstyrelsen om en udtalelse til udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder og til udkast til bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale.

Vi har ingen bemærkninger til udkastet.

Med venlig hilsen

Helle Schaumann

Lene Broberg (DEP)

Fra: Birthe Schubart (PD)
Sendt: 11. november 2004 15:26
Til: Lene Broberg (DEP)
Emne: VS: Høringssvar GM-bekendtgørelse

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Judith Viking Hansen (PD) **På vegne af** KJK Postkasse
Sendt: 15. oktober 2004 15:02
Til: Birthe Schubart (PD); Svend Pedersen (PD)
Emne: Høringssvar GM-bekendtgørelse

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Marie Gøttsche (KS) [mailto:mg@ks.dk]
Sendt: 15. oktober 2004 14:46
Til: KJK Postkasse
Emne: Høringssvar

Konkurrencestyrelsen skal hermed vende tilbage til høring af udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder og bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificerede materiale.

Styrelsen kan meddele at der ikke er bemærkninger til bekendtgørelserne

Med venlig hilsen

Marie Gøttsche
fuldmægtig

Hej Pernille Balslev-Erichen

Først vil jeg undskylde for den lange ekspeditionstid omkring et høringssvar til Bekendtgørelsen om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder.

Vedlagt er transporterhvertes kommentarer til udkastet til en bekendtgørelse.

Du er naturligvis altid velkommen til at kontakte os.

Venlig hilsen

Dansk Transport og Logistik

Karsten Gade

Tlf. direkte: +45 33 30 08 23
Mobil: +45 23 49 68 23
Fax: +45 70 15 95 02
web: www.dtl-dk.dk

<<Høringssvar DTL_ITD GMO_29 11 04.doc>>

Henvendelse fra Plantedirektoratet den 5. november 2004 vedr. høring om Bekendtgørelse om dyrkning m. v. af genetisk modificerede afgrøder

Som aftalt på mødet den 11. november 2004 mellem Plantedirektoratet og DTL sender vi hermed kommentarerne fra DTL og ITD til udkastet til "Bekendtgørelse om dyrkning m. v. af genetisk modificerede afgrøder".

DTL og ITD har den generelle holdning, at et uddannelseskraft på 7 timer for transportører af genetisk modificerede afgrøder ikke er acceptabel.

I transportbranchen er rengøring, korrekt håndtering af gods og hindring af krydsforurening mellem to på hinanden følgende læs en del af den daglige praksis og typisk indarbejdet i danske transportvirksomheders ledelsesrutiner og eventuelle kvalitetssikringssystemer. Rengøring, korrekt håndtering af gods og hindring af krydsforurening er således daglige procedurer, som udføres uden at vognmand og personale skal leve op til særlige uddannelseskraft.

Det forekommer derfor meget drastisk, at en transportør ved transport af genmodificerede majs, bederoer og kartofler skal gennemgå 7 timers uddannelse. Et sådan krav kendes ikke fra andre typer gods, der hører under Plantedirektoratets og Fødevarestyrelsens ansvarsområde, hvor den egentlige sundhedsrisiko er mere nærværende og dokumenteret.

Kravet om uddannelse og rejsen til og fra et uddannelsessted vil være ensbetydende med en ikke uanseelig økonomisk byrde for erhvervet. Den enkelte virksomhed skal minimum tage mindst én mand ud af produktion én hel dag. For at leve op til kravet om fleksibilitet i erhvervet, er det derfor sandsynligt, at den enkelte vognmand skal uddanne flere eller eventuelt alle mand i virksomheden.

Det er derfor ikke uvæsentligt for erhvervet at vide, hvem der skal afholde transportørens omkostninger for uddannelse og driftstab samt hvordan undervisningen skal gennemføres i praksis.

Derfor skal vi knytte følgende kommentarer til de enkelte afsnit i udkastet til bekendtgørelsen:

§§ 2, 5 og 11

I henhold til ovenstående bemærkninger mener erhvervet principielt ikke, at der er behov for en særskilt uddannelse med et godkendt kursusbevis til transport af genetisk modificerede afgrøder.

På mødet orienterede Plantedirektoratet imidlertid om, at uddannelseskraftet i bekendtgørelsen var et led i den politiske aftale. I så fald der ikke er politisk mulighed for at ændre kravet om uddannelse, foreslår erhvervet derfor, at uddannelseskraftet med uddannelsesbevis på et godkendt kursussted kun pålægges en af transportvirksomheden udpeget ansvarlig leder. Den ansvarlige leder bliver hermed godkendt af Plantedirektoratet til at forestå uddannelsen af andre ansatte i virksomheden, og efterfølgende kan den ansvarlige leder udstede et kursusbevis godkendt af Plantedirektoratet.

§ 13

Kraft i §13 er som hovedregel allerede opfyldt. I transportbranchen er rengøring, korrekt håndtering af gods og hindring af krydsforurening mellem to på hinanden følgende læs en del af den daglige

praksis og typisk indarbejdet i danske transportvirksomheders ledelsesrutiner og eventuelle kvalitetssikringssystemer.

§§ 16 og 17

Med hensyn til transportørens informationspligt står det ikke klart, til hvem, om hvad og hvordan, han skal informere. Hvad pligten end måtte omfatte, bør det være enkelt for den enkelte transportør at give den krævede information videre.

Hvis informationspligten som nævnt på mødet ophører i andet led, så har erhvervet svært ved at se værdien af informationspligten.

Erhvervet vil imidlertid henstille til, at der bliver indføjet krav om informationspligt den anden vej.

Det er af stor betydning for erhvervet, at den som dyrker genetisk modificerede afgrøder, har en pligt til at oplyse transportøren om, at det er genetisk modificerede afgrøder, der skal transporteres.

Bilag 2, litra C

Det står ikke klart i bilag 2, litra C, hvilken rengøring der skal foretages på et givent køretøj efter transport af genetisk modificerede afgrøder. Ligeledes mangler der en beskrivelse af, om rengøringsmetoden afviger afhængig af køretøjstype og udstyr. Erhvervet savner også information om transportmåden, herunder hvilken køretøjstype der skal anvendes, og information om eventuel overdækning m.m.

Supplerende informationer:

Egenkontrol i foder og fødevareraktiviteter

Transporterhvervet udgør et vigtigt led i ”Jord til bord princippet”. Erhvervet tager sit ansvar for sikkerheden i fødevareraktiviteter alvorligt og deltager aktivt i udarbejdelsen af branchevejledninger m.m. både for transport af fødevarer og transport af foder.

DTL og ITD har således udarbejdet branchekoder for transport af fødevarer og transportprocedurer for transport af animalske proteiner.

Senest har DTL og ITD deltaget i en arbejdsgruppe under Plantedirektoratet i forbindelse med udarbejdelsen af en rapport til Fødevarerministeriet om indførelsen af forordningerne om foderstofhygiejne og kontrollen heraf.

I den forbindelse har DTL og ITD påbegyndt arbejdet med en branchevejledning i henhold til forordningen om foderstofhygiejne. Vejledningen skal senest kunne anvendes den 1. januar 2006. Vejledningen beskriver på et generelt niveau alle procedurerne for ordremodtagelse, disponering, indkøb af eksterne vognmænd, dokumentation for sporbarhed af gods (1. januar 2005), hygiejneforhold for personalet, afhentning, opbevaring, kørsel og aflæsning af gods samt rengøring af køretøjerne. Forordningen gælder for alle transportører, som ønsker at transportere foder. Ligeledes skal vejledningen danne baggrund for et egenkontrolprogram, som skal udarbejdes og tilpasses den enkelte virksomhed. Heraf vil de daglige rengøringsrutiner m.m. som er indarbejdet i transportvirksomheden fremgå som en del af egenkontrolprogrammet. Branchevejledningen forventes at blive forhåndsgodkendt af Plantedirektoratet.

Med dette egenkontrolprogram kan den enkelte virksomhed dokumentere, hvordan kravene i Foderstofhygiejneforordningen og supplerende foderstoflovgivning opfyldes.

DTL og ITD står gerne til rådighed for uddybende bemærkninger.